

باج دادن به داعش چه حکمی دارد؟

امیر فیض - حقوقدان

بی - بی - سی سوال بالا را باین توضیح مطرح ساخته که:

مدتهاست که بسیاری از کشورها داعش را یک گروه تروریستی می‌شناسند. آیا اصولاً پول دادن به این گروه ها برای آزاد سازی گروگان ها کاردرستی است، از دید قوانین بین المللی؟

این تحریر قاصد است به پرسش بالا پاسخ بدهد.

رابطه بین دولت ها بطور کلی با گروگانگیری یک امر داخلی مربوط به حقوق عمومی و از باب قانون جزای کشور است و هیچ ارتباطی به حقوق بین الملل ندارد.

گروگانگیری یک عمل مجرمانه است مانند؛ سرقت بانک و امثالهم و هیچ تفاوتی از نظر ارکان جرم بین آنها وجود ندارد که گروگانگیری در مضامین حقوق بین الملل مورد بررسی قرار گیرد.

امنیت جانی تابعین هر کشوری بر عهده دولت آن کشور است؛ این امر مسلم چیزی نیست که روعسای چند کشور دولت ها را از انجام چنین تکلیفی مبرا سازند و عنوان آنها را بگذارند مبارزه با تروریسم و گروگان گیری.

همانطور که قانون جزا تعقیب مجرمین را بر عهده پلیس جنائی هر کشوری قرار داده مسئله گروگان ها هم در صلاحیت پلیس جنائی و امنیت است که بهر وسیله و طریقی که مفید میدانند برای حفظ جان گروگان ها اقدام کند این هدف مهم یعنی آزادی گروگان ها را به سلامت نمیتوان مقید به قیودی از پیش ساخته آنهام روسای کشورها ساخت.

در تمام کشورها امر گروگان گیری برای انجام خواسته های قانونی و یا غیر قانونی معمول است که بیشترین آنها هم با معامله با گروگان گیران حل و فصل میشود.

اگر تصور شود که تصمیم دولت بر عدم مذاکره با گروگانگیران سبب توقف گروگان ها میشود سخت اشتباه است، زیرا ندامت و تنبه از مراتب عقل و وجدان است که گروگان گیران و اصولاً جنایتکاران از آن بی بهره اند.

سابقه هم نشان داده در مواردی که پلیس از معامله با گروگان گیران خود را کنار کشیده بستگان گروگان بطور مخفیانه با گروگان ها معامله کرده اند.

دولت ها موظف هستند کانون های گروگان گیری را متلاشی کنند نه اینکه دزد را رها کرده جای پایش را بگیرند- آب رامیتوان با بیل از سرچشمه گرفت ولی چو براه افتاد با فیل هم نمیتوان آنرا متوقف کرد.

حکم باج دادن به داعش چیست

استدلال حقوقی

حکم که همگان با آن آشنایستیم به معنای رای نهایی بین چند موضوع مخالف است، یکی از شرائط اصالت هر حکمی، محدوده اجرایی حکم است و آن بدان معنا که حکم شامل کسانی میشود که اولاً مبدا و مقام صادرکننده حکم را برای رسیدگی و حکم قبول کرده باشند (اساسنامه دیوان دآوری هم از این اصل تبعیت کرده است) و یا احکام قضائی، که شمول عام آن به اعتبار قوانین موضوعه است که در نهایت احکام غیابی هم معتبر و قابل اجرا شناخته میشود.

دوم که بسیار با اهمیت است این است که منشاء اختلاف، قانون و یا قرارداد و امثال آنها باشد یعنی تخطی از نص باشد.

هیچیک از ارکان بالا در رابطه بین حقوق بین الملل و داعش که کشوری نیست و عضو سازمان ملل هم نیست جریان ندارد و ماهیت حقوقی عمل گروگان گیری داعش حکایت از تسری حقوق جزای کشور با داعش دارد نه حقوق بین الملل.

دقت در مسئله باج گیری داعش نشان میدهد که ماجرا بین کشورهای باج دهنده که خارجی هستند با یک گروه اسلامی که باج گیرنده است بوجود آمده و برخی از کشورهای جهان بیک توافق رسیده اند که به باجگیران باج ندهند ولی آنچه مسلم است در این توافق داعش وجود ندارد بنابراین تصمیم اتخاذ شده توجهی به داعش ندارد و تصمیم مزبور حکم هم محسوب نمیشود و توافق بین چند کشور است.

توافق بی اعتبار

توافق اینکه چند کشور از باج دادن به گروگان گیران خودداری کنند و یا موضوع در سازمان ملل مطرح شود یک توافق خصوصی است و اعتبار قانونی ندارد زیرا نه عهدنامه بین المللی است، نه مصوبه شورای امنیت سازمان ملل متحد.

چنین توافقهائی جنبه تبلیغات دارد و هریک از همان کشورهای توافق کننده، در خلوت با گروگانگیران معامله و با پرداخت پول گروگان های خود را آزاد میکنند و در واقع شامل بیت زیر میشوند.

واعظان کاین جلوه در محراب و منبر میکنند چون به خلوت میروند آن کار دیگر میکنند

ولی از کیفیت و مبلغ پرداخت وجه به گروگان گیران صحبتی نمیکند و آنرا به حساب اقدامات امنیتی و مهارت مامورین اطلاعاتی میگذارند.^۱

^۱ - چه بسا برخی کشور ها یا دولت هایشان برای آزادی گروگان های خود وعده اسلحه هم به این چنین گروه های تروریستی که احتمال دست پروردگی خودشان را هم یدک میکشد را میدهند. ح-ک

درهمن سال جاری چهل وچند نفر از پاسداران جمهوری اسلامی که اسیرگروه های اسلامی سوریه بودند آزاد شدند و آزادی آنها به بهای آزادی ۲۰۰۰ شورش در اسارت دولت سوریه بود.

باز درهمن سال جاری تعدادی از مردان سیاسی ترکیه در عراق به اسارت داعش در آمدند و ترکیه مدعی شد که با مهارت مامورین اطلاعات ترکیه رهائی آنها انجام شده است.

آمریکا که در قانون اساسی آن کشور برای مقابله با گروگانگیری ایجاد تکلیف شده است؛ در سال ۱۹۸۱ در مقابل معامله ای که با جمهوری اسلامی کرد، گروگانهای خود را آزاد ساخت (کارمندان سفارت).

۵ سال بعد یعنی در سال ۱۹۸۶ دولت آمریکا برای آزاد سازی گروگانهای خود در لبنان حاضر شد قوانین کنگره را نادیده گرفته و فدییه مورد مطالبه جمهوری اسلامی (اسلحه و قطعات یدکی و موشک) را بدهد.

در همان سال دولت فرانسه حاضر شد در مقابل فدییه درخواستی ایران مشتمل بر پرداخت قسط اول بدهی خود به ایران دو گروگان فرانسوی را آزاد کند. (کیهان لندن شماره ۱۲۴)

در مهر ماه همین سال جاری ابوسیف فرمانده داعش در فلیپین برای آزادی یک زن و مرد آلمانی ۷۱ ساله ۵ میلیون و ۶۰۰ هزار دلار مطالبه کرد و ۱۷ ساعت هم مهلت داد و تصویری را هم منتشر ساخت که یک داعشی با کارد سلاخی آماده بریدن سر آن دونفر است.

دیگر هیچ خبری منتشر نشد و این بدان معناست که فدییه درخواستی را کم و یا زیاد گرفته اند و گروگانها را آزاد ساخته اند.

در آفریقا گروگان گیری بصورت یک کسب و کار در آمده و جامعه حساسیت لازم رانسبت به آن از دست داده است.

کسانی که باتهام جاسوسی برای آمریکا بازداشت شده و میشوند غالباً با قرارهای ۵۰۰ تا یک میلیونی آزاد میشوند و دولت آمریکا هم وجه الضمان را بوسیله اردن و یا امارات به جمهوری اسلامی میپردازد این عمل در ماهیت همان فدییه دادن آمریکاست که سایه ای هم از مداخله خود در میان ندارد.

شرکای آدم ربایان

موضوع غیرقابل تردید حمایت مادی و معنوی برخی کشورها از گروه داعش است.

گرچه خبر عام، که آنرا خبر متواتر مینامند، همواره با قبول خبر همراه است و اخباری که در مورد کمک مادی کشورها از جمله عربستان و قطر و امارات و کویت و ترکیه و آمریکا به داعش که در ردیف اخبار عام است، تکذیبی را هم با خود ندارد ولی برسم معهود تحریرات چند گواهی ارائه میشود تا بتوان مطلوب را پیاده ساخت.

★ بزرگترین کمک مادی که به داعش میشود تصمیم اتحادیه اروپا به تسهیل معامله نفتی با سوریه است.

دراوانل سپتامبر سال ۲۰۱۴ آقای هیبا سکوا سفير اتحاديه اروپا در عراق در گفتگویی با وزير امور خارجه عراق گفت: «چندین کشور از سازمان تروریستی داعش که با وحشیگری بخش هائی از سوریه و عراق را اشغال کرده نفت خریداری میکنند» و با این حال از ذکر نام آن کشورها خودداری کرد.

سه (۳) ماه بعد از گزارش سفير اتحاديه اروپا در عراق، اتحاديه اروپا ممنوعیت سابق صادرات نفت سوریه را لغو و تسهیلاتی برای فروش نفت سوریه و عراق که به اشغال داعش درآمده بود قائل شد.

لعلی خطیب از موسسه تحقیقاتی بروکینز گفت: «داعش ۱۱ میدان نفتی در اختیار دارد و روزانه از فروش نفت قاچاق به نصف قیمت بازار ۳ میلیون دلار درآمد دارد».

این اقدام اتحاديه اروپا آنقدر در رابطه با داعش حیرت آور بود که آقای جاشولندیس کارشناس مسائل سوریه در دانشگاه آکلاهما گفت: «نتیجه منطقی که میتوان از این دیوانگی اتحاديه اروپا گرفت تامین مالی القاعده توسط اتحاديه اروپاست».

ارزیابی درآمد داعش

برای ارزیابی اهمیت درآمد نفتی که اتحاديه اروپا برای داعش ایجاد کرده کافی است مقایسه کنیم با درآمد جمهوری اسلامی از فروش نفت که به صندوق دولت وارد میشود یعنی مقایسه بین ۴۴ میلیون و ۸۵۰ هزار دلار در سال از جمهوری اسلامی و ۳۶ میلیون دلار از داعش.

کشورها شریک جنایات داعش

ملاحظه کردید که اتحاديه اروپا و همچنین کشورهای ترکیه و اسرائیل که خریداران عمده نفت قاچاق داعش هستند؛ عملاً تامین کننده قدرت مالی و جنایتهای داعش میباشند، و از نظر حقوقی آن کشورها شریک جرائم داعش هستند.

آیا پرداخت باج به داعش برای آزادی گروگان ها قبیح تر است یا روزانه ۳ میلیون دلار پول نفت

قاچاق عراق و سوریه رابه داعش دادن؟

فدیه، نه باج

ادعای باج دادن به داعش برای آزادی گروگان ها درست نیست، باج نوعی مالیات اسلامی است که حکومت های محلی برای نشان دادن اطاعت خود از حکومت های مرکزی میپرداختند و از زمان هخامنشیان هم جریان داشته است.

پولی که داعش برای آزادی گروگانها مطالبه میکند عنوان آن (فدیه) است.

فدیه یک اصطلاح شرعی در اسلام به اعتبار قرآن و سنت محمد است که شخص گرفتار و یا بستگان او مبلغی میپردازد تا از گرفتاری خلاص شود و در تعریف دیگری، مبلغی است که برای آزادی اسرا پرداخت میشود؛ قرآن در ۷ آیه راجع به فدیه تعیین تکلیف کرده است؛ از جمله آیه سوم سوره محمد است که میگوید:

«ای اهل ایمان، چون به بنیاد اهل کفران حربی را بزنید گردن آنها را یا اسیرشان سازید. پس منت نهید بر آنها و آزادشان سازید بدون عوض و یا فدا (فدیه) بگیرید تا بنهند کفار آلت حرب را که بدان قیام نتوان کرد و اهل حرب که کفرانند، اثم کفر و شرک را بنهند و مسلمان شوند»

بنابراین عمل داعش در مورد مطالبه فدیه یک اقدام شرعی و اسلامی است و محمد هم در جنگ بدر برای آزادی اسرا فدیه گرفت و گفت: «اسرا را آزاد نکنید تا به تناسب وضع مالی آنها، مالی از آنها گرفته شود»

داعش حتی در مورد مطالبه ۲۰۰ میلیون دلار برای آزادی اسرای ژاپنی رعایت سنت محمد را در وضع مالی اسیر ژاپنی کرد؛ یعنی از آنجا که دولت ژاپن مبلغ ۲۰۰ میلیون دلار برای جریان کاریکاتور محمد پرداخت، داعش هم مبلغ فدیه را متناسب با همان امکانات دولت ژاپن تطبیق داد.

نظر به دانشگاه الازهر

هم اکنون که این تحریر در مقام تنظیم است (چهارشنبه ۱۵ بهمن ۱۳۹۳ = ۲۵۵۳) شیخ الازهر امام جمعه مسجد اعظم قاهره که از مقامات مهم مذهبی مصر در دانشگاه الازهر قاهره است گفت:

«داعش در سوزاندن خلبان اردنی مرتکب عملی بزدلانه شده که در قرآن برای چنین افرادی مجازات کشتن، به صلیب کشیدن و یا قطع پا و دست از دوسوی مخالف را تعیین کرده است».

شیخ الازهر به آیه محاربه (۳۳ سوره النساء) استناد کرده یعنی عمل داعش را منطبق با آیه محاربه دانسته است نه قوانین مدرن، و این همان کاری است که داعش به استناد آیه سوم سوره محمد مرتکب میشود؛ یعنی از گروگان ها مطالبه فدیه میکند، این توجه بجاست که شیخ، به عمل داعش در گروگان گیری و مطالبه فدیه برای آزاد سازی گروگانها اعتراضی نکرده بلکه آتش زدن خلبان اردنی را خلاف اسلام دانسته است.

حاشیه

در آیه ۱۲۳ توبه آمده که «مومنین باید با کفار نزدیک کارزار کنند و آنان باید در شما خشونت بیابند»

قرآن خشونت را تعریف نکرده و تشخیص آنرا بر عهد مومنان گذاشته است؛ که یکی از آن تشخیص میتواند سوزاندن کفران باشد، محمد هم مسلمانان مخالف جنگ را با آتش زدن خانه و هر که در آن بود مجازات میکرد.

فدیه در قوانین مجازات کشورها

در تعریف فدیة عرض شد که فدیة را دو معناست یکی پولی که شخص گرفتار و یا بستگان او برای رهائی آن شخص گرفتار میپردازند و معنای دوم آن متوجه موردی که پولی از اسیری گرفته میشود که آزاد شود.

تعریف اول آن که شخص برای رفع گرفتاری خود وجهی میپردازد در تمام قوانین مدرن جزائی دیده میشود و همان است که تبدیل حبس به جزای نقدی است و یا موردی که متهم دواطلبانه مبلغی برای خدمات عمومی به دولت میپردازد و دادستان بارعایت اصولی از تعقیب متهم خودداری میکند.

راه درست

جامعه جهانی، اگر واقعا از فعالیت گروه های تروریستی و گروگان گیران و اسلامیان افراطی نگران است باید قاطعانه با تصمیم شورای امنیت هرگونه کمکی رابه گروه ها و افراد و سازمان های تروریستی که نامشان در لیست سازمان ملل منظور شده است ممنوع سازد و متخلفین را هم حسب تقریر منشور سازمان مورد تحریم و تنبیه قرار دهد.^۲

این نه درست است و نه عادلانه که کشورها برای توفیق در اهداف سیاسی خود گروه های تروریستی مانند داعش را خلق و روانه فعالیت های تروریستی و تخریب و آدمکشی بنمایند و از سوی دیگر مانع شوند که دولتها برای نجات افراد کشور خودشان حق دخالت و پرداخت فدیة را نداشته باشند.

دریافت از جریان سوزاندن خلبان اردنی

دریافت این تحریر از سوزاندن خلبان اردنی بوسیله داعش میتواند چنین ارائه شود:

سوزاندن خلبان مزبور بوسیله داعش یک برنامه تدارک شده است، تا احساسات عمومی مردم اردن شرکت اردن را در جنگ با سوریه (تحت عنوان داعش) فراهم کند که کرد، و پی آمد آن ملاقات ملک عبدالله با ابیاما و لایحه کمک ۵۰۰ میلیون دلاری برای مقابله با داعش در سوریه همگی حکایت از ورود اردن به جنگ با دولت سوریه را دارد؛ کاری که آمریکا خواستار آن بود ولی مردم اردن و ملک عبدالله به آن تن نمیدادند. (پایان)

^۲ - گرفتاری در آن است که شمار سازمان های تروریستی که بیشتر ساخته دست ابر قدرت ها و در پشتیبانی آن کشورها هستند آنقدر زیاد و با سرعت افزوده می شوند که سازمان ملل بایستی روزانه در حال اجلاس و تنظیم لیست تروریست ها باقی بماند. ح-ک